

## LISTOPAD 89 V NÁRODNÍM DIVADLE

**V listopadu 2014 uběhne 25 let od Sametové revoluce. Je to vhodná příležitost se ohlédnout, připomenout si cestu, kterou jsme ušli a zhodnotit její nejvýraznější momenty.**

Režisér Jiří Adámek, tvůrce originálního modelu hudebně-verbálního divadla (někdy nazývaného „novým voice-bandem“), pro takové ohlédnutí našel ideální materiál v Minulém týdnu – rubrice, která týden co týden vychází v časopisu Respekt. Její autor Ivan Lamper v ní shrnuje nejdůležitější domácí události i zcela efemérní epizody v životě naší země – a činí tak s nezanedbatelným autorským vkladem, který nepostrádá humor ani poezii. Při zpětném pohledu získáme panoramatický, někdy až závrtný pohled na vzestupy a pády našeho veřejného, kulturního a společenského života. Můžeme se tak i sami na sebe podívat s nadhledem... a třeba se i sami sobě zasmát. Autorská inscenace **PO SAMETU** rozšíří repertoár Nové scény svoji premiérou – stylově 17. listopadu. Hrají: Saša Rašilov, Taťjana Medvecká, Pavla Beretová, Filip Kaňkovský, Pavel Smolárik j. h. a Petr Vančura j. h.

*Střípky z posledních pětadvaceti let. Opojně roky po převratu. Pocit zklamání a zrady z vysoké politiky, když přicházejí první krize. Bahnitá mělčina opoziční smlouvy. Nové naděje, nové touhy po malých revolucích a nová zklamání. Střídající se tváře politiků, po kterých zůstávají špinavé šmouhy. Vztek, který si vyléváme na slabších a bezmocnějších, místo abychom si došlápli výš. Směšné, trapné, téměř neuvěřitelné skandálky a aféry. Bezostyšnost, pýcha, pokrytectví.*

*A co je hlavní? Nepřijmout vlastní odpovědnost. Mám na mysli představení, které působí jako krajina. Každý divák se může zastavit v místě či u události, na které má osobní vzpomínky. Nebo kde se ho něco osobně dotýká. Herci jsou průvodci, prostředníci. Vyvolávají v paměti zasutá hesla, názory, postoje a nechají je zase mizet, aby se mohly vynořit další. Proměňují se v politiky, novináře, občany, úředníky – zastupují nás všechny. I prostor, ve kterém se pohybují, působí jako krajina. Krajina-země, která je nám dána ke správě. Někdy jsme k ní nevšímaví, často dokonce bezohlední. A přece jsou chvíle, kdy za ni pocítíme vděk. Právě vědomí vděčnosti by mělo být tím, co v naší inscenaci vyváží všechny nepěkné stránky života „po sametu“.*

Jiří Adámek, režisér inscenace

**Významné výročí si připomeneme i dalšími projekty v průběhu všech posledních tří měsíců roku 2014:**

Jednou z doprovodných akcí bude od října výstava na piazzetě Národního divadla **LISTOPAD 89**, která jednak představí všechny projekty – Paralelní životy, premiéru Po sametu, poloscénické uvedení opery Nová země či premiéru Šostakovičových oper Orango & Antiformalistický jarmark – a dále formou dobových dokumentů připomene postavení Národního divadla v revolučním roce 1989.

V podestě Nové scény budeme ve videosmyčce promítat v termínu **1. 10. – 21. 11.** instruktážní filmy STB v rámci projektu **OČI POLITICKÉ POLICIE**.

Sledování bylo předpokladem úspěchu mnohých akcí československé Státní bezpečnosti. Mimo to bylo v obecném povědomí uloženo jako stále přítomná možnost, která měla velký disciplinační potenciál. Obavy ze sledování byly jedním z jeho cílů a v mnoha případech tak sledování splnilo svůj obecnější účel – vedlo ke kýžené změně chování.

Instalace ukáže skrze interní, ve své době přísně tajné, instruktážní materiály této zdánlivě technické složky politické policie. Tyto materiály mohou vyvolat množství otázek ohledně specifčnosti práce policie, ale také ke společenskému obrazu StB, včetně její profesionality či míry odtrženosti od společnosti.

## **Mládí kontra konspirace – příběh první**

přesný původ nezjištěn, patrně první polovina 80. let

### **Trasa obrany**

- vyrobil Československý armádní film v roce 1985 pro Federální ministerstvo vnitra Správu pro politickovýchovnou, vzdělávací, kulturní a propagační činnost

## **Mládí kontra konspirace – příběh šestý**

- ÚSTR, přesný původ nezjištěn, patrně první polovina 80. let

### **Sledování ve vlaku**

- vyrobil Československý armádní film v roce 1983 pro Federální ministerstvo vnitra Správu pro politickovýchovnou, vzdělávací, kulturní a propagační činnost

*Hlavním úkolem a pracovní náplní Správy sledování bylo soustavné sledování tzv. zájmových osob, zejména oponentů režimu z řad čs. občanů, představitelů opozice, cizích státních příslušníků, ale i ambasad států považovaných komunistickým režimem za nepřátelské. Cílem sledování bylo zjistit, co nějaká osoba nebo skupina osob v určité době dělá a s kým se stýká. V praxi StB bylo velmi rozšířené tzv. sledování režimu dne prověřované osoby za účelem získání informací o jejich zvycích, denním programu a okruhu přátel a známých. Tito lidé byli sledováni po řadu dní, v zásadě nepřetržitě dvacet čtyři hodin denně. Každému sledování musel nejprve předcházet velmi podrobný průzkum terénu, zjištění průchodů, slepých ulic, dalších východů z obchodních domů, restaurací apod. Byl sestaven podrobný plán akce obsahující osobní údaje sledované osoby, charakteristiku místa bydliště a zaměstnání. Připojen byl i náčrt okolí bydliště a zaměstnání sledovaného. Samotné akci předcházelo tzv. poznání „objekta“ pomocí fotografie nebo informací od operativních útvarů.*

*Vlastní sledování provádělo několik sledovacích skupin o třech až pěti členech vybavených spojovací technikou a dopravními prostředky. Sledování bylo buď statické, z jednoho místa, nebo pohyblivé. Státní bezpečnost používala často tzv. demonstrativní sledování. Při něm byly osoby sledovány tak, aby o tom věděly. Cílem bylo sledovaného znejistit a dostat jej do časového a psychického tlaku. Často pak byli tito lidé vyprovokováni k akcím, kterých by se jinak vyvarovali. V případě tajných policíí totalitních států byla tato metoda používána k zastrašení osob režimu nepřátelských.*

*Státní bezpečnost (StB) tvořila v letech 1948–1989 jeden z pilířů komunistického režimu. Jednalo se o tajnou bezpečnostní složku, která v sobě spojovala větev politickou, zpravodajskou a státně bezpečnostní. Úkolována a kontrolována byla Komunistickou stranou Československa. Také vzhledem k této podřízenosti se svým postavením vymykala pozici tajných služeb v demokratických státech – nepodléhala vůbec parlamentní kontrole.*

*Složky StB prováděly rozvědnou činnost v zahraničí, kontrarozvědnou činnost na území Československa, vojenskou kontrarozvědnou činnost, ochranu stranických a státních činitelů, sledovaly osoby, používaly zpravodajskou techniku, kontrolovaly vydávání pasů a víz, prováděly samostatné vyšetřování. Státní bezpečnost byla schopná konstruovat politické procesy (na přelomu 40. a 50. let působila jako samostatná politickomocenská složka), vytvářet různé provokace, získávat rozmanité informace ze všech oblastí života či organizovat únosy lidí. Páchala atentáty v zahraničí, sledovala „objekty“ či „subjekty“, tedy jednotlivce, organizace či skupiny lidí, propagandisticky vystupovala a různými formami ovlivňovala veřejnost apod. V rámci tzv. operativně-agenturní činnosti byla schopná kombinovat několik různých způsobů získávání informací – od sledování, odposlechů a kontroly korespondence přes administrativně správní obtěžování nebo nasazení svých tajných spolupracovníků na sledovanou osobu či objekt. Dnes můžeme poznávat rozsah činností Státní bezpečnosti v zachovaných archivních dokumentech, zejména v tzv. spisové agendě. Je přitom nutné brát v úvahu, že StB byla administrativně výkonná, dokumenty zachycující její činnost jsou však velmi specifické. Byly totiž vytvořeny Bezpečností pro vlastní potřebu, nikoli kvůli pozdějšímu historickému výzkumu.*

Ústav pro studium totalitních režimů

### **Kontakt pro média:**

Tomáš Staněk, public relations

tel: 224 902 126

mobil: 605 207 249

e-mail: t.stanek@narodni-divadlo.cz

[www.narodni-divadlo.cz](http://www.narodni-divadlo.cz)

[www.cinohraND.cz](http://www.cinohraND.cz)

[www.novascena.cz](http://www.novascena.cz)

### **Národní divadlo**

Ostrovní 1, 112 30 Praha 1, Česká republika, [www.narodni-divadlo.cz](http://www.narodni-divadlo.cz)

IČ 00023337, Bankovní spojení: KB Praha 1, č. ú.: 939931/0100

GENERÁLNÍ PARTNER  
NÁRODNÍHO DIVADLA



KB

Partneři Národního divadla



ŠKODA

AutoCont

NADAČNÍ  
FOND

BOHEMIAN  
HERITAGE  
FUND

Partner inscenací Národního divadla



Mecenáši Národního divadla

KOLOWRAT  KRAKOWŠTÍ

Národní divadlo děkuje JUDr. Dominice Kolowrat-Krakowské  
Maximilianu Kolowrat-Krakowskému a Francesce Kolowrat-Krakowské  
za nezištnou a štědrú podporu.

Prof. Dr. Dadja Altenburg-Kohl

